Revista Universul Juridic ● nr. 5, mai 2016, pp. 85-95

RĂSPUNDEREA JURIDICĂ A ARBITRILOR

De ***Gabriel Mihai***

Abstract

Legal liability of arbitrators

In this article, the author proposes a detailed study regarding the activity and legal liability of arbitrators.

The structure and the content of the study reveal certain issues related to arbitration, to the qualification and capacity of arbitrators, to their powers, to their independence, impartiality and neutrality, to their right and obligation to settle a dispute, the arbitrators' obligations – of jurisdiction, of keeping the integrity of arbitration, of informing, of communication, of acting in a professional way, of delivering the sentence, of keeping the confidentiality of debates and deliberations, incidents regarding the arbitrators' activity – the objection, the revocation and their replacement, the arbitrators' protection and their liability.

Finally, the author draws conclusions about the limits of the legal liability of arbitrators, the basis and nature of their activity.

Keywords: arbitration, legal liability, independence, impartiality, neutrality, dispute, arbitrator, objection, revocation, protection of arbitrators, arbitration agreement.

I. Calitatea şi capacitatea arbitrilor

Arbitrajul poate fi încredinţat, prin convenţia arbitrală, uneia sau mai multor persoane, învestite de părţi şi constituite într-un tribunal arbitral, să judece litigiul şi să pronunţe o hotărâre definitivă şi obligatorie pentru ele.

Calitatea de judecător privat, ales de părţi pentru a soluţiona un litigiu determinat, este esenţială pentru stabilirea şi definirea statutului arbitrului

Funcţia arbitrului este de natură jurisdicţională, ceea ce permite să se distingă misiunea acestuia de cea a expertului, conciliatorului, meditatorului ori evaluatorului.

Arbitru poate fi orice persoană fizică, care are capacitatea deplină de exerciţiu a drepturilor. Părţile pot stabili prin convenţia arbitrală şi anumite condiţii de calificare sau alte condiţii referitoare la arbitri, după cum instituţia de arbitraj

permanentă poate stabili anumite criterii de selectare a arbitrilor pe care îi înscrie pe lista sa de arbitri[1].

Dreptul părților de a stabili pe deplin liber componența tribunalului arbitral dă expresie caracterului voluntar al arbitrajului, deoarece legea nu instituie nicio cerință specială şi nicio interdicție[2].

Reglementările în materie prevăd, pentru persoanele care pot fi arbitri, exclusiv condiția capacității depline de exercițiu, cerință firească, întrucât este greu de conceput încredințarea funcției jurisdicționale unei persoane lipsite de o asemenea calitate.

Necesitatea acestei condiții rezidă în faptul că arbitrii, fiind judecători privați, exercită o funcție jurisdicțională, care se aseamănă cu cea a judecătorului statal şi, în consecință, trebuie să asigure un minim de garanții în vederea desfăşurării unei bune justiții.

II. Independența, imparțialitatea şi neutralitatea arbitrilor

Arbitrul trebuie să fie independent, imparțial şi neutru, însă, în anumite circumstanțe, este necesar să îndeplinească şi alte condiții prevăzute în legi, în convenții internaționale ori în regulamentele unor instituții specializate[3].

Este un principiu universal admis că nu există nicio deosebire între arbitrajul intern şi arbitrajul internațional în ce priveşte cerința independenței, imparțialității şi neutralității arbitrilor.

Independența şi imparțialitatea sunt două elemente ale riscului de partizanat, care, însă, nu se confundă, pentru că independența este o stare de fapt, iar imparțialitatea este o stare de spirit.

Parțialitatea arbitrului se poate manifesta prin atitudinea părtinitoare a acestuia în favoarea părții, ori are o prejudecată privind obiectul litigiului pe care este chemat să îl rezolve.

Părtinirea efectivă poate fi tradusă prin împrejurări de natură a pune în discuție independența arbitrilor: legăturile prezente şi anterioare ale arbitrului vizat cu una din părți, exprimate în raporturi de subordonare ori colaborare, relații pecuniare sau atitudinea anterioară a arbitrului, considerată în mod justificat de parte ca fiind ostilă față de ea ori situația în care arbitrul a cunoscut deja litigiul sau un litigiu conex cu ocazia unui arbitraj anterior.

Lipsa independenței arbitrilor poate fi acuzată şi dovedită atunci când: în timpul derulării procedurii arbitrul îndeplinea o misiune remunerată în folosul sau pe lângă una dintre părți; la data numirii, arbitrul era în serviciul unei societăți dependente de grupul de societăți căreia îi aparținea societatea în litigiu; arbitrul a fost angajat, imediat după pronunțarea sentinței, în serviciul uneia dintre părțile în litigiu.

Neutralitatea se manifestă printr-o distanțare echilibrată a arbitrului față de un tip de conduită şi un model de gândire, care ar corespunde modelului părților.

Potrivit codurilor deontologice ale arbitrajului internațional[4], arbitrul trebuie să acționeze cu diligență şi eficacitate pentru a asigura părților soluționarea justă şi echitabilă a litigiului lor, evitând orice poziție partizană.

III. Drepturile şi obligațiile arbitrilor

Părțile litigante conferă arbitrilor dreptul, dar şi îndatorirea, de a soluționa un litigiu.

Drepturile patrimoniale ale arbitrilor. Cheltuielile pentru organizarea şi desfăşurarea arbitrajului includ şi drepturile patrimoniale ale arbitrilor, respectiv onorariile şi cheltuielile de deplasare ale arbitrilor, plata acestora fiind în sarcina părților, potrivit înțelegerii dintre ele ori, în lipsa unei astfel de înțelegeri, în sarcina părții care a pierdut procesul, integral, dacă cererea de arbitrare este admisă în totalitate sau proporțional cu ceea ce s-a acordat, dacă cererea este admisă în parte.

Obligația de plată a onorariilor arbitrilor este un efect al naturii sinalagmatice a contractului de arbitraj. Modalitățile de stabilire a onorariilor arbitrilor şi a celorlalte cheltuieli arbitrale sunt prevăzute prin convenția părților de către tribunalul arbitral ori de către instituția permanentă de arbitraj.

Dacă arbitrul îşi abandonează misiunea, caracterul sinalagmatic al contractului de arbitraj permite părților ori instituției permanente de arbitraj să invoce excepția de neexecutare a contractului ori executarea incompletă, pentru a refuza plata sau pentru a obține restituirea onorariului[5]. În arbitrajul instituționalizat onorariile arbitrilor, taxele şi celelalte cheltuieli se plătesc conform regulamentului acelei instituții[6].

Cuantumul taxei arbitrale se calculează în funcție de valoarea litigiului, timpul afectat soluționării acestuia şi alte circumstanțe relevante în cauză, o cotă procentuală din taxa plătită fiind destinată plății onorariilor.

Dacă arbitrajul instituțional este criticat pentru caracterul său oneros, acesta prezintă totuşi două avantaje: a) baremurile fixate prin regulamente protejează părțile în fața cererilor de onorarii excesive[7]; b) se exclude orice aranjament financiar între arbitru şi partea care l-a desemnat[8].

Drepturile morale. Asumarea de către arbitri a dificilei sarcini de a rezolva disputa are o componentă morală, adesea ignorată şi justifică pretenția oricărui judecător de a fi tratat cu respect şi de a cere părților nu doar un comportament loial, ci şi cooperant. Arbitrul este beneficiarul anumitor drepturi nepatrimoniale:

– nu este subordonat părților în conducerea procesului arbitral. Dată fiind misiunea sa jurisdicțională, el are prerogative proprii, neafectate de izvorul contractual al arbitrajului;

– are dreptul de a-şi îndeplini misiunea de arbitru până la capăt. El nu poate fi recuzat sau revocat decât pentru motive care pun la îndoială independența şi imparțialitatea sa şi este îndreptățit la daune atunci când, în sprijinul unei cereri de revocare, s-ar invoca motive ofensatoare şi neadevărate;

– are dreptul de a se abține de la soluționarea unui litigiu atunci când a fost formulată o cerere de recuzare, fără ca abținerea să însemne recunoaşterea cauzei de recuzare;

– în aceeaşi măsură în care confidențialitatea constituie o obligație pentru arbitru, aceasta reprezintă totodată şi un drept, care poate fi opus nu numai părților, ci şi instituției permanente de arbitraj şi chiar terților.

Obligațiile arbitrilor

Autoritatea şi răspunderea arbitrilor îşi au originea în convenția arbitrală încheiată de către părți, în legea care guvernează arbitrajul, în regulile instituției care organizează arbitrajul respectiv, precum şi în reguli înscrise în diferite standarde profesionale ale arbitrilor.

a) Obligația de competență. Un arbitru are obligația de a nu accepta numirea sa ca arbitru într-o cauză care nu intră în sfera competențelor sale şi, de asemenea, nu va accepta o numire ca arbitru dacă va considera că nu are suficient timp şi resurse pentru a-şi îndeplini în mod corespunzător misiunea[9].

b) Obligația de a păstra integritatea arbitrajului. Această obligație presupune, în primul rând, ca un arbitru să nu solicite sau să nu accepte o astfel de numire dacă nu îşi poate îndeplini misiunea în cât mai scurt timp. Arbitrul trebuie să ia toate măsurile care îi stau la dispoziție în vederea evitării şi prevenirii tacticilor de apărare care întârzie procedurile, ca şi a oricăror alte măsuri ce pot duce la împiedicarea desfăşurării normale a arbitrajului.

Un arbitru nu poate intra în niciun fel de relație de afaceri, financiare, profesionale, de familie cu părțile în litigiu sau alte persoane în legătură cu acestea, în timpul exercitării calității de arbitru. Această obligație trebuie să se extindă şi după ce misiunea sa ca arbitru s-a încheiat, dar ar putea exista anumite indicii că respectivul arbitru a fost influențat în exercitarea calității sale de un astfel de eveniment ulterior arbitrajului.

c) Obligația de informare. Înainte de a accepta numirea într-o anumită cauză, arbitrul este obligat să informeze pe ceilalți membri ai tribunalului arbitral, precum şi părțile, referitor la orice interese personale legate de părți sau participanții la procedură; această obligație trebuie exercitată pe toată durata desfăşurării arbitrajului într-un mod realist, astfel încât să nu conducă la descurajarea potențialilor beneficiari ai arbitrajului în alegerea celor mai competente persoane în vederea soluționării unui litigiu. Sunt incluse în obligația de informare şi orice interese sau relații legate de familie, angajați, asociați sau posibilelor conflicte de interese.

d) Obligația de comunicare. În principiu, arbitrul nu poate participa singur la nici un fel de şedințe, altele decât cele ale tribunalului arbitral, care se desfăşoară în prezența numai a unei părți în litigiu. Excepțiile de la această obligație se referă la comunicările administrative legate de desfăşurarea procedurii arbitrale, cu condiția ca fiecare parte în litigiu să beneficieze de informări şi consultări în acest sens din partea arbitrului. De asemenea, în cazul în care o parte, deşi legal citată, nu se prezintă la dezbaterea cazului, arbitrul poate dezbate cauza numai în prezența

unei singure părți. Orice comunicări ale arbitrului, de la sau către o parte în litigiu, trebuie aduse şi la cunoştința celeilalte părți în copie.

e) Obligația de a acționa profesional. În cursul desfăşurării procedurii arbitrale, arbitrul are datoria de a acționa şi de a solicita şi participanților la procedură să acționeze cu diligentă, echidistant, cu promptitudine, răbdare şi politețe față de părți şi alți participanți la procedura arbitrală. Arbitrul trebuie să asigure fiecărei părți o participare egală la dezbateri şi în cadrul procedurii. Chiar dacă un arbitru nu poate obliga părțile să ajungă la o înțelegere amiabilă, acesta are datoria de a facilita părților o astfel de înțelegere în vederea soluționării litigiului.

f) Obligația de a pronunța sentința. Arbitrul numit într-o cauză este obligat să decidă cu asupra cauzei, bazându-se pe propria sa convingere intimă şi fără a lua în considerare presiuni exterioare. Arbitrul nu trebuie să solicite sau să nu accepte o astfel de numire dacă nu îşi poate îndeplini misiunea în cel mai scurt timp; trebuie să ia toate măsurile care îi stau la dispoziție în vederea evitării şi prevenirii tacticilor de apărare care întârzie procedurile, ca şi orice alte măsuri ce pot duce la împiedicarea desfăşurării normale a arbitrajului şi pronunțarea sentinței.

g) Obligația de a respecta confidențialitatea dezbaterilor şi a deliberărilor. Arbitrul este obligat să respecte confidențialitatea arbitrajului în totalitatea sa, astfel încât să păstreze toate detaliile legate de această confidențialitate. Arbitrii trebuie să păstreze confidențialitatea asupra deliberărilor ce preced pronunțarea hotărârii arbitrale. În orice caz, arbitrul nu mai poate apărea în nici un fel de procedură legată de litigiul respectiv, decât în cazurile expres menționate de lege. Arbitrul are mai mult decât răspunderea, şi puterea de a asigura păstrarea confidențialității asupra litigiului şi a deliberărilor legate de respectivul arbitraj[10].

IV. Incidente privitoare la activitatea arbitrilor

În activitatea lor jurisdicțională, arbitrii se situează pe poziția unor judecători şi, în consecință, trebuie să prezinte aceleaşi garanții de independență imparțialitate şi obiectivitate.

Arbitrii sunt independenți şi nu sunt reprezentanții părților. Ca atare, ei trebuie să fie străini de cauza care se judecă, pentru că numai astfel părțile au garanția că hotărârea arbitrală ce se va pronunța va fi dreaptă şi în cazul în care arbitrii judecă în echitate, va fi echitabilă.

În cazul în care nu sunt respectate aceste cerințe, pe parcursul arbitrajului pot apărea incidente, surmontate printr-o serie de mijloace procedurale, cu caracter sancționatoriu, care conduc la pierdea calității de arbitru în acea cauză: recuzarea, revocarea şi înlocuirea arbitrilor.

Recuzarea arbitrilor. Recuzarea este dreptul pe care îl au părțile din litigiul arbitral de a cere, în condițiile determinate de lege sau de convenția arbitrală, ca persoana numită ca arbitru să nu fie numită în această calitate de către instanță.

Arbitrul poate fi recuzat pentru cauze care pun la îndoială independența şi imparțialitatea sa. Pentru motive de neobstrucționare cu rea-credință a desfăşurării

arbitrajului, partea nu poate recuza arbitrul pe care l-a numit ea, decât pentru cauze survenite după numire.

De pildă, o cauza de recuzare o constituie nerespectarea obligației de informare care poate avea trei importante: desființarea hotărârii arbitrale, răspunderea pentru daune a arbitrilor, recuzarea şi revocarea acestora.

Revocarea arbitrilor. Revocarea arbitrului are semnificația desărcinării acestuia de atribuția conferită, anume aceea de a soluționa litigiul dintre părți. Revocarea este actul de dispoziție al părților, discreționar şi necenzurabil. Revocarea poate fi rezultatul voinței părților de a pune capăt litigiului ca urmare a renunțării la judecată sau la drept, al nemulțumirii părților față de prestația arbitrului etc.[11]

Arbitrul revocat nu se poate plânge de revocarea intervenită decât dacă se întemeiază pe un motiv ce poate fi ofensator pentru el, inexact sau nefondat şi pe aceste temeiuri, există pentru arbitrul lezat dreptul la o acțiune în despăgubire. Revocarea produce efecte *ad nutum*, aşa încât arbitrul este îndreptățit la o remunerație proporțională cu activitatea depusă până la data când aceasta s-a produs.

Înlocuirea arbitrilor. Renunțarea presupune încetarea calității de arbitru din voința persoanei care a acceptat o astfel de însărcinare. Dacă renunțarea este nejustificată, ea dă dreptul părților la o acțiune în daune împotriva arbitrului, conform art. 565 C. pr. civ. Dacă este justificată de dobândirea unei incompatibilități, aceasta poate constitui motiv de revocare, inițiativa acestui demers aparținând în acest caz părților sau părții interesate.

V. Protecția arbitrilor

Desemnarea unui arbitru intră în obligația fiecărei părți din litigiul supus soluționării prin procedura arbitrală, de a nomina un arbitru; însă, prin sintagma „numirea unui arbitru al părții" nu se va înțelege că acel arbitru va fi subiectiv în ceea ce priveşte drepturile şi îndatoririle părții ce l-a propus. Mai mult decât atât, orice arbitru desemnat să accepte această funcție trebuie să fie obiectiv şi imparțial, iar părțile, după ce au în mod oficial confirmarea acceptării de arbitru a respectivei persoane desemnate, nu mai pot lua legătura şi transmite arbitrului numit de ele nicio informație în legătură cu situația lor sau cu calitatea lor de parte în proces, decât cu înştiințarea scrisă şi a celeilalte părți sau a reprezentantului său legal. Se transmite astfel, părții adverse, o copie după scrisoarea, faxul ori telegrama trimisă arbitrului sau o înregistrare a convorbirii telefonice care a avut loc între partea respectivă şi arbitru, iar dacă este posibil, această transmitere este de dorit să aibă loc în acelaşi timp către arbitru şi cealaltă parte a conflictului.

Chiar dacă a fost numit ca arbitru de către o parte, acestuia îi este interzis să consilieze partea în pricina respectivă sau oricare dintre cele două părți aflate în litigiu ori să adopte părerea părții ce l-a numit ca arbitru, având falsa impresie a unei îndatoriri față de nominarea făcută de către parte. În acest sens, acțiunile arbitrilor trebuie să fie publice, adică să nu se angajeze în discuții private cu părțile.

Dacă nu-şi păstrează imparţialitatea, independenţa şi obiectivitatea sa, arbitrul poate fi înlocuit din funcţia ce îi revine.

Ideea de imunitate a arbitrilor este o creaţie a doctrinei şi jurisprudenţei din ţările de Common Law, având semnificaţia că, în principiu, arbitrii nu pot fi răspunzători pentru modul în care şi-au îndeplinit misiunea jurisdicţională. Asimilaţi judecătorilor, prin misiunea jurisdicţională pe care o îndeplinesc, arbitrii ar trebui să se bucure nu de imunitatea acestora, ci de o protecţie[12] menită a le asigura îndeplinirea misiunii şi liniştea după pronunţarea sentinţei; o protecţie care să îi pună la adăpost de ranchiuna părţii nemulţumite de hotărâre, de acţiunile abuzive în justiţie contra lor.

Imunitatea nu poate fi recunoscută decât de autoritatea publică, prin lege şi într-un scop general şi nu se poate confunda cu o clauză limitativă de responsabilitate.

Convenţiile internaţionale şi regulamentele instituţiilor permanente de arbitraj nu şi-au însuşit conceptul de imunitate a arbitrilor, astfel încât, în prezent, numai legile naţionale ar putea conferi arbitrilor imunitate.

Principalul argument împotriva imunităţii este acela că nu se justifică exonerarea de răspundere a arbitrilor în caz de neglijenţă, în timp ce alţi profesionişti sunt supuşi unui asemenea risc.

În favoarea imunităţii arbitrilor sunt invocate mai multe argumente. Primul ar fi acela că ar putea deveni extrem de dificil să se găsească persoane calificate, dispuse să accepte o însărcinare de arbitru, dacă există riscul de a fi expuse unei responsabilităţi personale nelimitate. Al doilea argument ar fi că partea care a pierdut într-un proces arbitral poate supune hotărârea arbitrală controlului instanţelor statale. Al treilea argument este că arbitrii, văzându-se expuşi riscului angajării răspunderii personale, nu vor accepta să fie desemnaţi decât dacă vor obţine, în temeiul contractului de arbitraj şi al convenţiei arbitrale, o indemnizaţie şi o imunitate pe care nu o pot obţine prin efectul legii.

VI. Răspunderea arbitrilor

Instituţia răspunderii arbitrilor este strâns legată de temeiul şi natura activităţii acestora, de soluţionare a litigiilor, care are ca izvor „contractul de arbitraj”[13].

Arbitrul şi părţile sunt legate prin contractul de arbitraj, dar o răspundere a arbitrilor în termeni exclusivi contractuali este incompatibilă cu natura jurisdicţională a misiunii arbitrilor.

Un aspect important care diferenţiază procedurile judiciare desfăşurate în faţa instanţelor de drept comun de procedura arbitrală este acela referitor la răspunderea arbitrilor. Părţile care au supus o dispută spre soluţionare unui tribunal arbitral au posibilitatea, în anumite cazuri şi condiţii, de a trage la răspundere arbitrii numiţi, dacă aceştia nu îşi îndeplinesc obligaţiile ce le revin în această calitate.

În noua reglementare românească privind arbitrajul, Cartea a IV-a a Codului de procedură civilă, adoptat prin Legea nr. 134/2010, republicată, se manifestă o anumită nuanțare a răspunderii arbitrilor, de natură să contribuie la o mai bună protecție a statutului acestora.

Arbitrii sunt răspunzători pentru prejudiciul cauzat, în condițiile legii, dacă:

• după acceptare renunță în mod nejustificat la însărcinarea lor [art. 565 C. pr. civ. lit. a)];

• fără motiv justificat, nu participă la judecarea litigiului ori nu pronunță hotărârea în termenul stabilit de convenția arbitrală sau de lege [art. 565 C. pr. civ. lit. b)];

• nu respectă caracterul confidențial al arbitrajului, publicând sau divulgând date de care iau cunoştință în calitate de arbitrii, fără a avea autorizația părților [art. 565 C. pr. civ. lit. c)];

• încalcă cu rea-credință sau gravă neglijență alte îndatoriri ce-i revin [art. 565 C. pr. civ. lit. d)].

În funcție de natura abaterilor de care se face vinovat în îndeplinirea mandatului său, arbitrul poate fi obligat la plata de daune-interese compensatorii sau moratorii (de exemplu, când nu a pronunțat hotărârea în termenul convenit de părți sau stabilit de lege). Unele sancțiuni pot conduce şi la revocarea arbitrului vinovat.

Conform art. 5 din Regulamentul privind organizarea şi funcționarea Curții de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț şi Industrie a României, pentru cauze de incompatibilitate în legătură cu calitatea de arbitru, survenite ulterior înscrierii în lista de arbitri, se dispune suspendarea acestuia de către Colegiul Curții de Arbitraj; în cazul încălcării deosebit de grave a obligațiilor ce incumbă misiunii de arbitru sancțiunea aplicabilă este radierea arbitrului vinovat din lista de arbitri, efectuată de către Biroul de conducere al Camerei de Comerț şi Industrie a României, ca urmare a deciziei motivate a Colegiului Curții de Arbitraj.

Calificarea corectă a contractului de mandat dintre arbitru şi parte ca fiind de natură civilă sau comercială are importanță în determinarea naturii acțiunii judecătoreşti pe care partea interesată ar intenta-o arbitrului în vederea angajării răspunderii sale, şi în stabilirea instanței competente material să o soluționeze.

În literatura franceză[14] s-a formulat opinia potrivit căreia contractul analizat este unul civil şi nu comercial. Învestirea arbitrilor este una complexă, unde se înlănțuie mai multe contracte, începând cu convenția arbitrală şi continuând cu cel dintre arbitrii şi părți, care presupune desemnarea urmată de acceptarea misiunii de către respectivul arbitru. Spre deosebire de judecători, arbitrii nu au în mod obligatoriu o calificare juridică; ei pot fi specialişti în diferite domenii, cu o conduită morală şi probitate profesională ireproşabile.

Este general acceptat că un arbitru nu este responsabil pentru tot ce face sau a omis să facă în îndeplinirea îndatoririlor sale ca arbitru, doar dacă nu se dovedeşte ca a acționat cu rea-credință.

În materie de răspundere juridică, arbitrii nu sunt răspunzători de daune, cum se prevedea în vechea reglementare (art. 353C. pr. civ.), ci răspund în condițiile legii, dacă sunt îndeplinite cerințele prevăzute de lege (art. 565C. pr. civ.).

Ca sancțiune apare şi revocarea arbitrilor de către partea nemulțumită de modul de îndeplinire a mandatului încredințat, soluție oferită de natura juridică a contractului. Astfel, arbitrul poate fi recuzat în anumite condiții şi atunci când apare o îndoială legitimă cu privire la imparțialitatea sa sau la capacitățile acestuia de a înțelege litigiul respectiv – de aici se nasc anumite exigențe particulare referitoare la domeniul de expertiză al arbitrilor şi la specializarea acestora (pe de o parte, sunt necesari arbitri care să cunoască foarte bine domeniul economic sau operațiunile financiar-bancare, iar pe de altă parte, având în vedere că se dezbate un drept litigios, este necesar ca arbitri să cunoască foarte bine domeniul juridic).

Pe lângă atributele de competență, arbitrii trebuie să aibă o reputație neştirbită, iar selectarea acestora în alte sisteme juridice mai avansate se face într-un mod mai pretențios.

Cele mai multe sisteme juridice rezervă puterea instanței de judecată pentru a elimina arbitri care sunt improprii pentru a acționa sau nu sunt imparțiali.

Este general acceptat că nu se poate forța o persoană să continue ca arbitru împotriva voinței sale, şi arbitrii pot demisiona în cazul în care nu sunt dispuşi să continue cu arbitrajul.

Părțile sunt în general libere să convină cu arbitrul ceea ce trebuie să se întâmple cu privire la taxele arbitrilor, şi orice răspundere a arbitrului (cum ar fi costurile irosite), dacă arbitrul ar trebui să demisioneze, cu sau fără motiv.

Părțile pot să prevadă taxele arbitrilor (deşi, în unele jurisdicții, dacă părțile sunt de acord să prezinte un diferend existent la arbitraj, acestea nu pot prevedea că fiecare parte suportă propriile cheltuieli de judecată).

Cu toate că părțile pot prevedea în mod diferit numirea arbitrului, regula este că părțile sunt responsabile individual şi solidar pentru taxele arbitrilor. În cazul în care arbitrul nu este plătit, atunci el pot da în judecată una sau ambele părți pentru taxe neplătite. În multe jurisdicții, tribunalul poate dispune ca partea care pierde să plătească cheltuielile de judecată ale părții câştigătoare, iar acest lucru poate include taxa arbitrilor, fără a afecta răspunderea solidară a arbitrilor.

În situația în care arbitrii sunt supuşi obligației de a fi independenți şi imparțiali, trebuie să se abțină de la orice act sau fapt de natură a naşte suspiciuni înainte, în timpul sau după încheierea procedurii arbitrale. Având obligația de a trata în mod egal părțile, de a le respecta dreptul la apărare, de a le asigura un proces echitabil şi într-un termen rezonabil, arbitrii sunt îndreptățiți să pretindă părților nu numai informații corecte şi respect față de ei, dar pot să şi ceară chiar

aplicarea de sancțiuni în cazul recuzării ori revocării abuzive ori pentru motive nejustificate şi ofensatoare, precum şi în alte cazuri în care părțile provoacă prejudicii arbitrilor.

[1] V.M. Ciobanu, *Tratat teoretic şi practic de procedură civilă*, vol. II, Ed. Național, Bucureşti, 1997, p. 601.

[2] M. Voicu, *Arbitraj comercial, Jurisprudență comentată şi adnotată 2004-2014*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2014, p. 450, ICCJ secția a 2-a civilă, decizia nr.1616/08.05.2014.

[3] Potrivit art. 13 din Regulamentul privind organizarea şi funcționarea Curții de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț şi Industrie a României (în vigoare de la data de 07.04.2016): „Arbitrul şi supraarbitrul îşi exercită activitatea cu titlu individual, independent şi imparțial, fiind supuşi numai legii. Arbitrul şi supraarbitrul trebuie să manifeste disponibilitatea cerută de exercițiul competențelor sale arbitrale, în termen util, după agenda Curții de Arbitraj, cu bună-credință şi profesionalism".

[4] Bulletin of I.C.C., *Independence of Arbitrators*, I.C.C. Publishing, Paris, 2013, p. 12.

[5] Curtea de Apel din Paris a obligat un arbitru la restituirea onorariului, la plata unor despăgubiri şi a anulat hotărârea pronunțată considerând că a fost viciat consimțământul părții la încheierea convenției arbitrale prin ascunderea legăturilor dintre partea potrivnică şi arbitrul desemnat de ea, care fusese consilier financiar retribuit al părții, anterior numirii sale.

[6] În Regulile Asociației de Arbitraj Maritim din Londra se prevede situația în care arbitrii pot cere părților ca acestea să le plătească o parte din cheltuielile arbitrale sau o parte din onorariul lor, înainte ca litigiul să fie soluționat definitiv. În asemenea cazuri, dacă arbitrii nu şi-au îndeplinit atribuțiile ce le revin, potrivit funcției lor, trebuie să înapoieze părților sumele de bani care le-au fost plătite pentru arbitrarea cauzei. The London Maritime Arbitration Association, *LMAA Membership Note*, London, 2014.

[7] Marin Voicu, *op. cit.*, p. 252.

[8] V. Roş, *Arbitraj comercial internațional*, Regia Autonomă Monitorul Oficial, Bucureşti, 2000, p. 346.

[9] Această obligație îşi găseşte expresia şi în anumite legislații naționale, care prevăd că un arbitru poate fi recuzat dacă nu îndeplineşte anumite condiții legate de pregătirea sa profesională.

[10] În art. 17 al Regulamentul privind organizarea şi funcționarea Curții de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț şi Industrie a României se prevede: „Curtea de Arbitraj, tribunalul arbitral, precum şi personalul

Camerei de Comerț şi Industrie a României au obligația să asigure confidențialitatea arbitrajului, potrivit Regulilor de procedură arbitrală ale Curții de Arbitraj".

[11] V. Roş, *op. cit.*, p. 298.

[12] Ideea de imunitate a arbitrilor este o creație a doctrinei şi jurisprudenței din țările de Common Law, având semnificația că, în principiu, arbitrii nu pot fi răspunzători pentru modul în care şi-au îndeplinit misiunea jurisdicțională.

[13] Radu Bogdan Bobei, *Arbitrajul intern şi internațional*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2013, p. 92.

[14] Ph. Fouchard, E. Gaillard, B. Goldman, *Traite de l'arbitrage commercial international*, Ed. Litec, Paris, 1996, p. 607.